

Dags att omfamna ovissheten

“Den vet mest som vet att den ingenting vet” lär Sokrates ha sagt. Över tvåtusen år senare verkar människan veta väldigt mycket. Om nyss utbrutna krig. Om pandemistategier. Samtidigt har vi ännu inte något svar på några av mänsklighetens största frågor. Hur uppstod medvetandet? Vad är mörk materia? Många skulle hålla med om att vi ännu inte har något bevis för Guds existens. Övertygelser och dogmer har varit historiens största orsaker till våld och krig. Ändå fortsätter vi att tro oss veta. Jag menar att det är dags att inse vår okunskap, och omfamna den.

Jag minns första gången jag såg en politisk debatt på TV. Jag var sju och kunde inte bestämma mig för vem av de arga talarna jag skulle hålla med. Vad jag dock med säkerhet visste var att *någon* av dem måste ha rätt. Veta sanningen. Jag antog att när jag blev äldre skulle jag kunna urskilja vem det var.

Tjugofem år senare är jag inte lika säker.

För om ingen vet den ultimata sanningen om allt, kan man någonsin hävda sig veta någonting alls?

Epistemologi är läran om kunskap. Epistemologisk skepticism betyder att man inte tror att kunskap är möjlig. Ett argument för detta handlar om att experter inom ett område kan vara så fundamentalt oense i en fråga. Om en sanning faktiskt fanns, skulle den då inte vara uppenbar för alla?

Ett annat argument är att varje sanningspåstående är beroende av styrkandet från ett underliggande sanningspåstående, som bygger på ett annat, som bygger på ett annat. Men vad är den ultimata sanningen, den på vilken alla sanningar vilar? Och varför skulle denna vara sann, om den inte går att styrka genom att hänvisa till något ytterliggare som är sant? Vad vi här har kallas för en **oändlig regress**. Det är som att försöka lyfta upp sig själv från marken genom att dra i sitt eget hår.

Oändlig regress: Baron Münchhausen lyfter upp sig själv och sin häst från ett träsk genom att dra i sin hästsvans.

Men om ovan är — mja, sant — skulle inte omfamnandet av en sådan inställning leda till nihilism, anarki, moralisk relativism — det vill säga likgiltighet? Inte nödvändigtvis. Att inte tänka dogmatisk betyder inte att du ej kan leva ett moraliskt liv. I sekulära tider har det alltid funnits moraliska principer som inte kräver förbundenhet till något transcendentalt, såsom Immanuel Kants kategoriska imperativ (“Handla som om maximen för din handling genom din vilja skulle kunna bli allmän lag.”)

Filosofen, nobelpristagaren och absurdismens fader, Albert Camus, menade att det “absurda” ligger i kollisionen mellan människans behov av svar, och universums oförmåga att ge något. Så hur ska vi leva ett liv i brist på kunskap och mening? Camus första alternativ är självmord. Ett annat är religiös tro (vilket han kallar filosofiskt självmord). Det tredje alternativet, som han förespråkar, är **acceptans**.

En av mänsklighetens största källor till lidande är identifikationen med våra tankar. Det behöver inte vara så. Genom meditation och mindfulness kan du inse och acceptera att du inte *är* dina tankar. Du *är* inte dina åsikter. Och du överlever utan dem.

Låt politiker och tyckare vidlivhålla den nödvändiga demokratiska dialektiken. Känn ingen press att *du* måste ta ställning i varje fråga. Kanske borde du ta bort Twitter. Titta ut genom fönstret och känna dina andetag.

Var en sökare, men förvänta dig inte att hitta något. Var ödmjuk. Var nyfiken. Var förundrad. Lev ett frågande liv, men häng inte upp det på att få några svar, ty svaren är, enligt mig, roten till allt ont. Men vad vet jag.